

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ABA RULE OF LAW INITIATIVE

MOȘTENIREA

Autor: Anastasia Pascari

CUNOAȘTE-ȚI DREPTURILE!

Martie 2009

CE ESTE MOȘTENIREA?

Moștenirea (succesiunea) constituie una din modalitățile de dobândire a dreptului de proprietate în rezultatul transmiterii bunurilor (patrimoniului) unei persoane fizice decedate către una sau mai multe persoane fizice sau juridice, sau stat, care se află în ființă.

CÎTE FELURI DE MOȘTENIRE EXISTĂ?

Moștenirea poate fi de 2 feluri: legală sau testamentară. Moștenirea este testamentară în cazul și în măsura în care transmiterea bunurilor succesoriale (ce urmează a fi moștenite) are loc în temeiul voinței celui ce lasă moștenirea manifestată în testament. Moștenirea este legală în cazul în care transmiterea bunurilor succesoriale are loc în temeiul legii – la persoanele, în ordinea și cotele determinate de lege. Astfel, în cazul moștenirii testamentare dobânditorul moștenirii se numește moștenitor testamentar, iar în cazul moștenirii legale – moștenitor legal.

CINE ARE DREPTUL LA MOȘTENIRE ȘI CARE SUNT CLASELE DE MOȘTENITORI LEGALI?

Dreptul la moștenire îl au moștenitorii legali care se împart în 3 clase.

Astfel, din **clasa I** fac parte: descendenții (copiii celui care a lăsat moștenirea, la fel și copiii născuți vii după moartea persoanei, precum și copiii adoptați de persoana care a decedat), soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) ai persoanei care a lăsat moștenirea.

Moștenitorii din **clasa a II-a** sunt colaterali privilegiați (frații și surorile) persoanei care a lăsat moștenirea și ascendenții ordinari (bunicii, atât din partea tatălui, cât și din partea mamei) ai persoanei care a lăsat moștenirea. Moștenitorii din clasa a II-a sunt chemați la moștenire dacă nu sunt moștenitori din clasa I sau dacă moștenitorii din clasa I nu au acceptat moștenirea, sau au fost decăzuți din dreptul de a moșteni prin dispoziție testamentară, sau prin hotărîre judecătorească au fost recunoscuți moștenitori nedemni, iar soțul supraviețuitor a fost lipsit de dreptul de a moșteni.

Ascendenții ordinari primesc moștenirea în ordinea proximității (apropierii gradului de rudenie cu cel care a lăsat moștenirea).

Din **clasa a III-a** de moștenitori fac parte colaterali ordinari, adică unchii și mătușile celui care a lăsat moștenirea.

Moștenitorii pot fi recunoscuți nedemni și înlăturați de la moștenire pentru fapte săvârșite împotriva celui care lasă moștenirea condamnate prin hotărîre judecătorească. Totuși, moștenitorul nedemn poate fi chemat la moștenire, în cazul în care a fost iertat de către cel care lasă moștenirea. Iertarea trebuie făcută în scris de către cel care lasă moștenirea.

CÎND SE CONSIDERĂ CĂ MOȘTENIREA ESTE DESCHISĂ?

Moștenirea se deschide în urma decesului persoanei fizice sau declarării morții ei de către instanța de judecată.

Reieșind din sensul alin. (2) al art. 1440 din Codul Civil al Republicii Moldova, deschiderea moștenirii coincide cu momentul morții persoanei care lasă moștenirea, iar momentul morții se stabilește după ziua calendaristică și chiar ora sau minutul survenirii decesului persoanei.

Confirmarea decesului unei persoane se face, după caz, prin certificatul de deces sau prin hotărâre judecătorească definitivă care declară decesul unei persoane și cuprinde data stabilită de judecată ca fiind data morții persoanei.

Stabilirea momentului deschiderii moștenirii are o importanță deosebită, deoarece în dependență de momentul deschiderii moștenirii se stabilește cercul de moștenitori. Afară de aceasta, în dependență de momentul deschiderii moștenirii se determină patrimoniul succesoral (bunurile care vor fi moștenite) și începe să curgă termenul de acceptare sau renunțare la moștenire.

PERSOANELE CARE SUNT CĂSĂTORITE SAU RUDE ȘI AU MURIT ÎN ÎMPREJURĂRI ÎN CARE NU SE POATE STABILII EXACT DATA MORȚII LOR, POT FI CONSIDERATE MOȘTENITORI?

În așa cazuri se presupune că persoanele au murit în același timp și, astfel, moștenirea va fi culeasă de propriii moștenitori ai fiecărei persoane decedate.

Spre exemplu, într-un accident rutier au decedat mama și fiica ei, nefiind posibil de a stabili cine a supraviețuit celeilalte. Mama mai avea doi feciori, iar fiica avea doar soț. În acest caz, bunurile mamei vor fi moștenite de feciori, iar bunurile fiicei vor fi moștenite de soțul supraviețuitor.

CUM SE STABILEȘTE LOCUL DESCHIDERII MOȘTENIRII ȘI DE CE ACESTA ESTE IMPORTANT?

Stabilirea locului deschiderii moștenirii are importanță, deoarece cererea de acceptare sau renunțare la moștenire se depune la biroul notarial (notarul) care se află în aceeași localitate unde este locul deschiderii moștenirii, notarul va elibera certificatul de moștenitor.

Locul deschiderii moștenirii, de regulă, este ultimul domiciliu (loc de trai) al celui care a lăsat moștenirea.

Persoana al cărei domiciliu (loc de trai) nu va putea fi stabilit cu exactitate, se va considera domiciliată la locul reședinței sale, care este locul unde își are locuința temporară.

Dacă locul de trai al persoanei care a murit nu poate fi stabilit, atunci locul deschiderii moștenirii va fi considerat locul aflării celor mai importante bunuri din moștenire, iar dacă bunurile se află în diferite locuri, locul deschiderii moștenirii va fi considerat locul unde se află partea cea mai valoroasă a bunurilor imobile (loturi de pământ, case de locuit). În cazul în care există bunuri mobile se consideră locul unde se află partea principală ca valoare (preț) a bunurilor mobile.

Notarul de la locul deschiderii moștenirii, de asemenea, este obligat să asigure paza tuturor bunurilor care fac parte din moștenire.

CARE ESTE ORDINEA ȘI TERMENUL (PERIOADA DE TIMP) DE ACCEPTARE A MOȘTENIRII?

Moștenirea se consideră acceptată când moștenitorul depune la notarul de la locul deschiderii moștenirii o declarație scrisă (cerere) de acceptare a moștenirii, sau când moștenitorul intră în posesia bunurilor din moștenire. Aceste acțiuni trebuie făcute în decurs de 6 luni de la data deschiderii moștenirii.

Art. 1518 din Codul Civil stabilește un termen special de acceptare a moștenirii pentru moștenitorii din celelalte clase (II și III) în cazul în care moștenitorii din clasa I nu acceptă moștenirea.

În asemenea cazuri, moștenitorii din clasele II și III trebuie să accepte moștenirea în perioada de timp rămasă din termenul stabilit pentru acceptare. Dacă această perioadă este mai mică de 3 luni, ea se prelungește cu 3 luni.

CÎND SE CONSIDERĂ CĂ MOȘTENITORUL A INTRAT ÎN POSESIA BUNURILOR SUCCESORALE?

Se consideră că moștenitorul a intrat în posesiunea bunurilor succesoriale atunci când prin faptele sale el a luat măsuri de a păstra și administra (a folosi și gestiona) bunurile succesoriale.

Acceptarea moștenirii prin intrare în posesie poate fi dovedită prin probe (dovezi) scrise sau prin orice alte probe, inclusiv prin martori.

Drept confirmare a acceptării moștenirii prin intrare în posesiunea bunurilor succesoriale pot fi prezentate: certificate de la autoritățile publice locale ce confirmă că moștenitorul după moartea celui care a lăsat moștenirea s-a stabilit cu traiul în imobilul moștenit sau a administrat (a folosit și a dispus de) bunurile moștenite sau a luat măsuri de a asigura paza bunurilor succesoriale; certificatul de la organele fiscale despre plata impozitelor, contracte de arendă, închiriere a bunurilor succesoriale etc.

În cazul în care moștenitorul nu poate prezenta probe scrise sau notarul i-a refuzat eliberarea certificatului de moștenitor, pentru că nu există destule probe (dovezi), el/ea poate înainta în judecată o cerere ca instanța judecătorească să recunoască prin hotărâre judecătorească faptul că el/ea a acceptat moștenirea.

POATE OARE FI REPUS ÎN TERMEN MOȘTENITORUL CARE A OMIS (NU A RESPECTAT) TERMENUL DE ACCEPTARE A MOȘTENIRII?

Moștenitorul care a omis (nu a respectat) termenul de acceptare a moștenirii nu poate fi repus în termen, însă acest termen poate fi prelungit cu cel mult 6 luni de către instanța de judecată.

Cu acordul celorlalți moștenitori care au acceptat moștenirea în termen, persoanele din clasa chemată la moștenire care au omis termenul de acceptare a moștenirii, pot fi incluse în cercul moștenitorilor pentru primirea moștenirii, iar în caz contrar – ele pot înainta în judecată o acțiune de prelungire a termenului de acceptare a moștenirii.

CARE ESTE TERMENUL DE RENUNȚARE LA MOȘTENIRE ȘI CARE SÎNT CONSECINȚELE RENUNȚĂRII LA MOȘTENIRE?

Moștenitorul poate renunța la moștenire în termen de 6 luni de la data deschiderii moștenirii.

Dacă moștenitorul a acceptat moștenirea prin depunerea unei cereri scrise la notarul de la locul deschiderii moștenirii, el după aceasta, chiar și în termen de 6 luni, nu va mai putea renunța la moștenire.

Însă, în cazul în care moștenirea a fost acceptată prin intrare în posesia bunurilor succesoriale, moștenitorul poate renunța la moștenire pînă la expirarea termenului de 6 luni de la deschiderea moștenirii.

Moștenitorul legal poate renunța la moștenire în folosul altor moștenitori, iar moștenitorul testamentar nu poate renunța în favoarea unui moștenitor concret. Renunțarea la moștenire fără a indica în folosul cui se renunță, echivalează cu neacceptarea moștenirii.

Nu se admite renunțarea parțială la moștenire (adică numai la o parte din ea), sub condiție sau pe o anumită perioadă, însă în cazul cînd este chemat la moștenire în baza ambelor temeieri, moștenitorul poate renunța la una din ele.

De asemenea, nu se admite renunțarea la moștenire în beneficiul persoanei lipsite de dreptul la moștenire, declarate moștenitor nedemn sau lipsite de dreptul la moștenire prin testament. Moștenitorul care a renunțat la moștenire, prin depunerea unei asemenea cereri la notarul de la locul deschiderii moștenirii nu poate, pe urmă, să accepte moștenirea.

Acceptarea sau renunțarea la moștenire poate fi atacată în instanța de judecată.

POATE FI OARE TESTAMENTUL RECUNOSCUT DREPT UN ACT JURIDIC?

Da, testamentul este un act juridic unilateral, personal și revocabil, de aceea sub sancțiunea nulității, nu poate fi întocmit prin reprezentare sau de către o terță persoană. Testatorul (persoana care lasă testament) poate pune în seama terțelor persoane doar numirea unei persoane care va fi responsabilă de executarea testamentului (executorul testamentar).

CE CONDIȚII TREBUIE SĂ ÎNTRUNEASCĂ PERSOANA PENTRU A AVEA CALITATE DE TESTATOR?

Pentru a avea calitatea de testator, persoana trebuie să dispună de capacitatea de exercițiu deplină (adică să aibă vîrsta de 18 ani împlinită și să fie responsabilă pentru faptele sale).

Minorul care a atins vîrsta de 16 ani, poate avea calitatea de testator, doar dacă a dobîndit capacitatea deplină de exercițiu prin căsătorie.

Persoana declarată incapabilă prin hotărîre judecătorească rămasă definitivă nu poate să lase moștenire. La fel persoana fizică limitată sau restrînsă în capacitate de exercițiu nu poate lăsa moștenire prin testament personal și nici prin reprezentantul său legal (părintele său), tutore sau curator.

Persoana care nu-și dă seama de consecințele juridice ale manifestării sale de voință din cauza dereglărilor psihice, alienației sau debilității mintale, stării vremelnice de inconștiență, hipnozei, beției alcoolice, folosirii de droguri etc., deși nu este recunoscută incapabilă, nu poate întocmi testament.

CÎTE FORME DE TESTAMENT SUNT STABILITE PRIN LEGE?

Potrivit Codului Civil, sunt stabilite următoarele forme de testamente: olograf, mistic și autentic.

- 1) **OLOGRAF:** testament scris în întregime personal, datat și semnat de mîna testatorului.

Testatorul este obligat(ă) să scrie personal (cu propria mîna) și în întregime testamentul. Limba utilizată va fi una din limbile pe care le posedă testatorul, indiferent de felul caracterelor folosite: de mîna sau de tipar, indiferent de alfabet: latin, chirilic sau alfabetul pentru orbi etc. Suportul material poate fi: hîrtie, pînză, lemn, piatră, sticlă etc. și cu orice instrument utilizat: creion, cerneală, pastă, vopsea, cărbune, cretă etc. Testamentul poate fi scris pe mai multe foi separate, cu condiția că filele ce urmează să alcătuiască un singur testament, să nu dea de bănuț în privința integrității acestuia. Testamentele *olografe* care au fost dactilografiate (adică tipărite la computer sau mașina de tipărit) nu vor fi acceptate și nu vor avea putere juridică. Toate ștersăturile, adăugirile sau alte corectări trebuie să fie scrise, semnate și datate NUMAI de către testator. Dacă ele sunt făcute de altcineva, ele nu vor avea nici o putere juridică și nu vor fi luate în seamă.

Atenție! Testamentul olograf TREBUIE să conțină în mod obligatoriu : anul, luna și ziua întocmirii lui. Dacă data lipsește de pe testament, el este nul.

NU UITAȚI SĂ SEMNAȚI testamentul! Dacă testatorul nu și-a pus semnătura pe testament ca să confirme ceea ce este scris acolo, acesta se va considera un simplu proiect de testament care nu are nici o putere juridică.

Testamentul olograf poate fi păstrat de către testator sau transmis spre păstrare notarului.

- 2) **MISTIC (secret):** Testatorul poate întocmi un testament mistic (secret) pentru a nu permite altor persoane, inclusiv notarului, de a face cunoștință cu conținutul acestuia. Testamentul mistic ca și cel olograf, trebuie să fie scris, semnat și datat cu mîna testatorului, iar încălcarea acestor reguli atrage nulitatea testamentului. Testamentul pus într-un plic și sigilat se transmite notarului pentru ca acesta să pună pe el inscripția de autentificare. Sigilarea testamentului are drept scop asigurarea secretului testamentar și face imposibilă deschiderea plicului și substituirea testamentului cu alte testamente sau hîrtii. Prin sigilare se înțelege lipirea plicului, astfel încît să nu poată fi deschis, decît prin distrugerea lui.

Atenție! Ca și în cazul testamentului olograf, dacă testamentul mistic a fost scris de altă persoană decît testatorul, sau nu a fost scris cu mîna, atunci el nu are nici o

putere juridică și se consideră nul. Testatorul va prezenta notarului plicul sigilat, declarând că acesta conține testamentul său datat și sigilat.

Notarul este obligat să respecte condițiile necesare pentru autentificarea actelor notariale, să verifice identitatea și capacitatea de exercițiu a persoanei și să aplice pe plic inscripția de autentificare, care va conține numele, prenumele, domiciliul, declarația, data și semnăturile testatorului și a notarului respectiv. Prezența martorilor la aplicarea inscripției de autentificare nu este necesară. După aplicarea inscripției de autentificare, testamentul se restituie testatorului, iar ultimul poate să transmită testamentul spre păstrare notarului.

CINE ARE DREPTUL SĂ AUTENTIFICE TESTAMENTELE?

Pe teritoriul Republicii Moldova testamentele pot fi autentificate de către: 1) notarii privați sau de stat; 2) secretarii consiliilor locale ale satelor, orașelor și municipiilor.

Testamentele cetățenilor Republicii Moldova aflați în străinătate pot fi autentificate de către consulii misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova în țările respective.

Atenție! Moștenitorii de clasa I, soțul supraviețuitor și ascendenții privilegiați (părinții, înfietorii) celui care a lăsat moștenirea inapți de muncă, au dreptul de a moșteni independent de conținutul testamentului, cel puțin o doime cotă-parte din cota ce s-ar fi cuvenit fiecăru în caz de moștenire legală.

CUM SE STABILEȘTE MĂRIMEA REZERVEI SUCCESORALE (COTEI OBLIGATORII) CARE ÎI REVINE MOȘTENITORULUI REZERVATAR?

Mărimea rezervei succesorale se stabilește în dependență de întreaga mărime a moștenirii.

Spre exemplu, testatorul a testat toate bunurile sale unei terțe persoane, însă la data deschiderii moștenirii au rămas 4 copii dintre care unul este minor. Astfel, în cazul în care nu ar fi existat testamentul, la moștenire ar fi fost chemați cei 4 copii. Cota fiecăruia, în acest caz ar fi constituit câte $\frac{1}{4}$ din toată moștenirea, însă dat fiind faptul că bunurile sunt totalitatea altcuiva, fiul minor va putea pretinde la o $\frac{1}{2}$ parte din cota sa parte, ($\frac{1}{4}$ din $\frac{1}{2}$) ceea ce constituie $\frac{1}{8}$. Prin urmare, fiul minor va culege $\frac{1}{8}$ din întreg patrimoniul, iar moștenitorul testamentar $\frac{7}{8}$.

PRIN CE ACTE SE CONFIRMĂ DREPTUL LA MOȘTENIRE?

Dreptul la moștenire se confirmă prin certificatul eliberat de către notarul de la locul deschiderii moștenirii.

Certificatul de moștenitor se eliberează, de regulă, după 6 luni din ziua deschiderii moștenirii. Însă, în cazul în care notarul dispune de probe suficiente că alți moștenitori nu există, el poate elibera certificatul de moștenitor pînă la expirarea acestui termen.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Publicat de Asociația Avocaților Americani/
Inițiativa pentru Supremația Legii**

Prin intermediul finanțării acordate de către
**Agenția Statelor Unite pentru
Dezvoltare Internațională**

Afirmațiile și analizele incluse în textul de față sunt realizate de Asociația Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii, care este singura responsabilă pentru conținutul său. Comitetul Director al Asociației Avocaților Americani nu a examinat și nici nu a autorizat conținutul documentului. Prin urmare, punctele de vedere exprimate în prezentul text nu trebuie să fie considerate ca reprezentând politica ABA. Mai mult, nimic din prezentul text nu trebuie să fie considerat asistență juridică pentru cazuri particulare și cei care o citează trebuie să solicite astfel de asistență de la propriul jurist. Această publicație a fost posibilă datorită susținerii generoase a poporului american acordată prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în condițiile Acordului de Cooperare Asociat Nr. 121-A-00-00-00821-00 și ale Acordului Principal de Cooperare Nr. ENI-A-00-00-0003-00. Asociația Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii este responsabilă pentru conținutul prezentului text care nu reflectă neapărat punctul de vedere al USAID sau al autorităților Statelor Unite.

Datele de contact ale biroului din Moldova
al Asociației Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii
sunt următoarele:

str. Kogălniceanu 76, etajul 2
2009, Chișinău, Moldova
Tel.: (37322) 23 89 34, 23 89 35, 23 89 36
Fax: (373 22) 23 48 73
E-mail: office@abaceeli.md